

Egyes nem törvényi szinten elrendelt "kötelező" adatkezelések az önkormányzatoknál

Bevezető

A Magyar Köztársaság Alkotmánya a XII. fejezetben alapvető jogként deklarálja a személyes adatok védelméhez való jogot, mely jognak alapja az Alkotmánybíróság szerint is az információs önrendelkezési jog.

„A Magyar Köztársaságban mindenkit megillet a jóhírnévhez, a magánlakás sérthetetlenségéhez, valamint a magántitok és a személyes adatok védelméhez való jog.” [Alkotmány 59. § (1) bekezdés]

A tisztelt jogalkotó már az alaptörvényben megígéri, hogy az állam garantálja az alapvető jogok tiszteletben tartását. Azt is vállalja, hogy az alapvető jogokat – mint amilyen a személyes adatok védelméhez való jog is – csak törvényben korlátozza, és még törvényben is csak mértékkel.

„A Magyar Köztársaság elismeri az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait, ezek tiszteletben tartása és védelme az állam elsőrendű kötelessége. A Magyar Köztársaságban az alapvető jogokra és kötelességekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg, alapvető jog lényeges tartalmát azonban nem korlátozhatja.” [Alkotmány 8. § (1)-(2) bekezdés]

A jogalkotó e szándékát az adatvédelmi törvényben (Avtv.) is megerősíti.

„Személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy - törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben - helyi önkormányzat rendelete elrendeli.” [Avtv. 3. § (1) bekezdés]

Az Avtv. további részletszabályként írja elő a jogalkotó számára, hogy ha törvénnyel rendel el adatkezelést, határozza meg részletesen az adatkezelés főbb paramétereit is.

„Kötelező adatkezelés esetén az adatkezelés célját és feltételeit, a kezelendő adatok körét és megismerhetőségét, az adatkezelés időtartamát, valamint az adatkezelő személyét az adatkezelést elrendelő törvény vagy önkormányzati rendelet határozza meg.” [Avtv. 3. § (3) bekezdés]

Nézzük, mennyire valósul ez meg a gyakorlatban a helyi önkormányzatok polgármesteri hivatalaiban, melyek ügyintézői a polgárokkal nap mint nap kapcsolatban állnak. A tapasztaltak fontosságát növeli, hogy a hivatalok mind a helyi, mind az állami közügyek elintézésének elsőrendű intézményei.

A gyakorlatban tapasztalható hiányosságok – a teljesség igénye nélkül

1. adónyilvántartás

Szerencsésebb esetben az Országgyűlés törvényt hoz, melyben megadja a felhatalmazást az adatkezelésre. Ennyit még megtesz, de nem többet. Ilyen az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (Art.) is, mely kijelöli az adatkezelőt, és elrendeli az adózók nyilvánntartását.

„Adóhatóságok: [...] az önkormányzat jegyzője [...]. Az adóhatóság feladatkörében nyilvánntartja az adózókat és azokat az adózónak nem minősülő személyeket, akiknek, amelyeknek jogát, kötelezettségét e törvény vagy adót, költségvetési támogatást megállapító törvény írja elő, az adót, a költségvetési támogatást, adó-visszatérítést, adó-visszaigénylést - ha törvény előírja - megállapítja, az adót, az adók módjára behajtandó köztartozást beszedi, végrehajtja, az adókötelezettségek teljesítését ellenőrzi, a költségvetési támogatást, az adó-visszaigénylést, az adó-visszatérítést kiutalja, és vezeti az adózók adószámláját. [...] Az adóhatóság a tudomására jutott adatokat nyilvánntartja és megőrzi. A magánszemély adózó azonosításával, adókötelezettségének keletkezésével és teljesítésének ellenőrzésével összefüggésben személyes adatokat tart nyilván és ellenőrizhet.” [Art. 10. § (1)-(2) bekezdés és 59. § (1) bekezdés]

Az adatkezelés célja a törvényből kiolvasható, bár más törvényeknél ezt konkrétan meg is nevezik. Nagyon fontos lenne a kezelt adatok körének meghatározása, részletesebben, mint hogy a „tudomására jutott adatok”-at kell nyilvánntartani. Az adatkezelés időtartamára ugyan lehet következtetni, de a törvény nem mondja ki.

A helyi adókról szóló törvény már konkretizálja, hogy az önkormányzati adóhatóság az adóazonosító jelet és a természetes azonosító adatokat nyilvánntarthatja. Ez utóbbi fogalmat illő lenne pontosítani, de még nagyobb hiba, hogy e törvény is ad egy meghatározhatatlan adatkörre vonatkozó felhatalmazást, az „adó megállapításához szükséges adatok” kezelésére adott engedéllyel.

„Az önkormányzati adóhatóság hatáskörébe tartozó adók, adók módjára behajtandó köztartozások (e rendelkezés alkalmazásában együtt: adó) nyilvánntartása során - az adó megállapításához szükséges adatokon túlmenően - csak az adózás rendjéről szóló törvényben meghatározott adóazonosító jelet és a természetes azonosító adatokat tartja nyilván.” [1990. évi C. tv. 51. § (2) bekezdés]

A települési önkormányzat hatáskörébe tartozó adók nyilvánntartásáról, illetve annak részletezéséről a törvényi szint helyett a 13/1991. (V. 21.) PM rendelet, tehát rendelet rendelkezik. Elrendeli a nyilvánntartások létrehozását, részletesen (nyilvánntartásonként) meghatározza az adatok körét, gondoskodik azok kezeléséről, feldolgozásáról.

„Az adózó törzsadat nyilvánntartása a következő adatokat (a továbbiakban: törzsadatok) tartalmazza: a) az adózó, a talajterhelési díj fizetésére kötelezett (a továbbiakban együtt: adózó) azonosító adatait (nem vállalkozó magánszemélyeknél családi és utónév, nők esetében leánykori családi és utónév is, születési hely és idő, lakcím, adóazonosító jel; vállalkozóknál név, székhely, telephely, adószám és statisztikai számjel), b) az adó, a gépjárműadó, a jövedelemadó, a talajterhelési díj, a luxusadó adatait (a kivetett vagy a bevallott adók és az adóelőleg összegét, a bevallott talajterhelési díj összegét, valamint az ezek összegének megállapításához szükséges alapadatokat).” [részlet a 13/1991. (V. 21.) PM rendeletből]

2. magán szálláshelyek nyilvántartása

A magán szálláshelyek nyilvántartását a 110/1997. (VI. 25.) Korm. rendelet 2. § (1) bekezdése írja elő a jegyző számára. Bár az Avtv. szerint az érintett kérelmére indult eljárásban a szükséges adatainak kezeléséhez való hozzájárulást vélelmezni kell, egy bejelentési kötelezettség teljesítését nem biztos, hogy kérelemként kell értékelni. A vélelmezett hozzájárulás pedig egy hatósági nyilvántartásba való bekerüléshez szintén kevés, nem is beszélve arról, hogy a 2004. évi CXL. törvény (Ket.) is csak a törvényi, ill. önkormányzati rendeleti felhatalmazás alapján teszi lehetővé a személyes adatok hatósági nyilvántartását.

„A szállásadó a szállásadói tevékenységet akkor folytathatja, ha - kérelmére - a szálláshely szerint illetékes település jegyzője (a továbbiakban: jegyző) az államigazgatási eljárás általános szabályai szerint közhitelű hatósági nyilvántartásba vette. A nyilvántartásnak tartalmaznia kell a szállásadó nevét (cégnevét), lakáscímét (székhelyét), a szálláshely címét, továbbá a szálláshely osztályba sorolását, illetve a falusi szálláshely minősítését.” [R. 2. § (1) bekezdés]

„A hatóság a jogszabályban meghatározott adatokat nyilvántartja. A személyes adatok nyilvántartását csak törvény vagy a törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben helyi önkormányzati rendelet írhatja elő.” [Ket. 86. § (1) bekezdés]

3. szakfordítók és tolmácsok nyilvántartása

Egy 1986-os MT rendelet kötelezi a jegyzőt, hogy nyilvántartást vezessen a címbéli személyekről. Külön figyelemre méltó, hogy az MT rendelet végrehajtásáról szóló IM rendelet határozza meg az adatkört.

„A szakfordító és a tolmácsigazolvánnyal rendelkező személyekről az igazolványt kiállító jegyző nyilvántartást vezet.” [24/1986. (VI. 26.) MT rendelet 4. § (5) bekezdés]

„A jegyző által kiadott, sorszámossal ellátott szakfordító, illetőleg tolmácsigazolványban fel kell tüntetni az igazolvány tulajdonosának a) nevét, személyi számát, állandó lakcímét, továbbá - ha a szakfordító tevékenységét nem itt folytatja, a működés helyét; b) szakismeretét (társadalomtudományi, természettudományi, műszaki vagy gazdasági; ezen belül a szakágat, pl. szociológia, jog, orvostudomány, építészet stb.); c) nyelvismeretét (pl. angol, orosz stb.); d) képesítése formáját (szakfordító, tolmács, szaktolmács, szakfordító-lektor, konferencia tolmács).”

[7/1986. (VI. 26.) IM rendelet 4. § (1) bekezdés]

4. marhalevelek nyilvántartása

A 21/1996. (VII. 9.) FM rendelet a jegyző hatáskörébe utalja a marhalevelek kiadását és nyilvántartását. A rendelet mellékletei határozzák meg a marhalevél és a nyilvántartás adattartamát, melyekben az állattulajdonos és a megbízott nevét, valamint lakóhelyét is feltüntetik. Az állategészségügyről szóló 2005. évi CLXXVI törvény 15. § írja elő a marhalevél használatát, de a „részletkérdések” meghatározását a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszterre bízta, aki pedig személyes adatok kezelését és nyilvántartását írja elő.

„A kiállított marhalevelekről, az azokra jegyzett irányítási és egyéb intézkedésekről a jegyző köteles nyilvántartást vezetni. A nyilvántartás mintáját a 2. számú melléklet tartalmazza.” [R. 5. § (1) bekezdés]

Az Alkotmánybíróság 38/2004. (X. 15.) AB határozatában egy hasonló ügyben (ebnyilvántartás vezetése) kimondta, hogy „az Alkotmány 44/B. § (3) bekezdése, valamint az Ötv. 7. § (1) bekezdése alapján államigazgatási feladatot, hatósági jogkört törvény vagy kormányrendelet állapíthat meg a jegyző részére”, és hatályon kívül helyezte a 41/1997. (V. 28.) FM rendelet egyes rendelkezéseit.

A marhalevél kiadásával kapcsolatos szabályozásnál tehát önmagában már az alkotmányellenes, hogy a miniszter állapítja meg a feladatot a jegyző részére, ami ráadásul adatkezeléssel összefüggő feladat.

5. méhészek nyilvántartása

A méhészek nyilvántartásba vételét a 70/2003. (VI. 27.) FVM rendelet rendeli el. Az előző pontban tárgyalt nyilvántartásnál annyival szerencsésebb – de korántsem teljes – a szabályozás, hogy az állategészségügyről szóló törvény hatáskört ad a jegyzőnek a nyilvántartás vezetésére. A részletszabályokat határozza meg a rendelet.

„A települési önkormányzat, fővárosban a kerületi önkormányzat jegyzője - a Törvény 42. §-ának (4) bekezdése alapján - nyilvántartja a méhész nevét és lakóhelyét, a méhcsaládok állandó és legutóbbi tartási helyét, az állatorvosi igazolás számát, keltét és kiállításának helyét, a méhcsaládok számát, az elhelyezésre szolgáló terület pontos megjelölését (dűlő, hrsz. stb.) és a letelepedés idejét.” [R. 9. § (4) bekezdés]

„A jegyző hatáskörébe tartozik a bejelentési kötelezettség alá tartozó állatbetegségek gyanúja esetén, a külön jogszabályban meghatározott ideiglenes hatósági intézkedések megtétele, valamint a méhek vándoroltatásával kapcsolatos nyilvántartás vezetése.” [2005. évi CLXXVI. tv. 44. § (1) bekezdés]

Intés a jogszabályok szerkesztői felé

A Magyar Köztársaság elismeri az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait, ezek tiszteletben tartása és védelme az állam elsőrendű kötelessége.

A tisztelt miniszterek a személyek alapvető jogainak védelmén túl legyenek tekintettel a köztisztviselőkre is, akik feladatuk ellátása során nehéz döntéseket hoznak: az adatkezelési jogszabályokat sértsék meg, vagy az ágazati jogszabályokat. Másképpen: az Adatvédelmi Biztos ellenőrzésétől féljenek, vagy a Közigazgatási Hivatalétól.

És arról még nem is beszéltünk, hogy a formálisan alkotmányosan elrendelt adatkezelések mennyire felelnek meg a szükségesség-arányosság-alkalmasság tesztjének...

Privacy Policy Online Services

2120 Dunakeszi, Csillag u. 10.

Telefon: 06.20.444.3999

Honlap: <http://www.ppos.hu>

A PRIVACY POLICY ONLINE SERVICES (PPOS) BEMUTATKOZÓJA

Szíves figyelmükbe ajánljuk adatvédelemmel és információszabadsággal kapcsolatos szolgáltatásainkat.

KIK AZ ÖNÖK SEGÍTŐI?

Dr. Kulcsár Zoltán jogász, informatikus mérnök, adatvédelmi szakértő és
Deák Andrea belső folyamat kontrollor.

MIBEN SEGITÜNK ÖNÖKNEK?

- ✔ **Adatvédelmi tanácsadást** nyújtunk;
- ✔ Kialakítjuk adatvédelmi politikájukat, elkészítjük **adatkezelési tájékoztatójukat**;
- ✔ Elkészítjük az **adatvédelmi és adatbiztonsági szabályzatukat**;
- ✔ Bejelentjük adatkezeléseiket az **Adatvédelmi Biztos nyilvántartásába**;
- ✔ Betöltjük cégénél az **adatvédelmi felelős** pozíciót;
- ✔ Adatvédelmi **oktatást** tartunk alkalmazottaik részére;
- ✔ **Auditáljuk** cégük adatkezeléseit, és megfelelőségéről **tanúsítványt** adunk.

VÁLOGATOTT ÜGYFELEINK:

Bayer Gyógyszergyár, Budavár Tours, Hírek Média Kft., Hírlevélgyár.hu, IKEA Lakberendezési Kft., Kartago Tours, Milton Oktatásszervező Kft., Porsche Hungária, Rapp Collins, Unicomm - United Telecomm Távközlési Szolgáltató, Sanoma Budapest Kiadói Zrt., SMSnet Kft., Trefort Chat.

ÖNKORMÁNYZATI REFERENCIÁK:

Ajak, Bük, Dunaharaszti, Bp. Erzsébetváros, Kétújfalu Körjegyzőség, Komárom, Kozármisleny, Mór, Pálmonostora, Üllő.

Adatvédelemmel, információszabadsággal kapcsolatos kérdése esetén forduljon hozzám bizalommal:

Dr. Kulcsár Zoltán

Privacy Policy Online Services
2120 Dunakeszi, Csillag u. 10.
Tel./fax: 06.27.631.764
Mobil: 06.20.444.3999
Honlap: <http://ppos.hu>
E-mail: kulcsar.zoltan@ppos.hu